

Nye termer i almensproget

Ágústa Þorbergsdóttir & Einar Freyr Sigurðsson

I denne artikel analyseres, hvordan termer inden for begrebsområderne migration og information spredes og udvikler sig i samfundsdebatten på Island. I undersøgelsen anvendes bl.a. korpusanalyse for at se, hvordan termer bliver en del af sproget. Vores undersøgelse viser, at nogle af termerne er mere udbredte end andre, og at faktorer som lovgivning, kompleksitet og anvendelighed påvirker, hvor hurtigt termer bliver en del af sproget. Derudover kan termer også have negative konnotationer, hvilket påvirker deres brug. Vores konklusion er, at terminologi spiller en vigtig rolle i samfundsdebatten, og det er nødvendigt at have klare termer.

1. Indledning

Migration og spredning af information har været fremtrædende i samfundsdebatten på Island som mange andre steder på det seneste. Der anvendes forskellige begreber i debatten, som ikke alle er bekendte med. Debatten om migration er kompleks, og moderne informationsspredning i samfundet står overfor mange udfordringer, og faldende tillid til medier kan medføre tvivl om nyhedernes troværdighed. I denne artikel beskrives vores undersøgelse om termerne, som bliver anvendt i samfundsdebatten om disse temaer. Vores forskningsspørgsmål er, om de termer, der forekommer i samfundsdebatten, er i overensstemmelse med sprogbrugen i relativt nye islandske love¹ og en termsamling i statskundskab og politik fra 2021 (Ágústa Þorbergsdóttir et al. 2021).

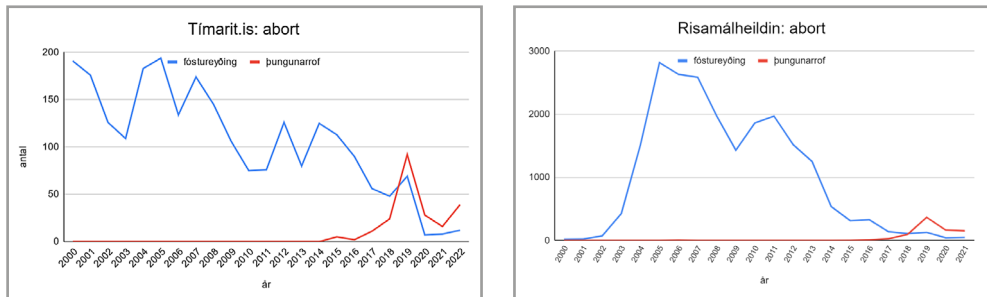
Når det gælder vores undersøgelsesmetoder, har vi benyttet det såkaldte *Risamálbeild-korpus* (Icelandic Gigaword Corpus; Starkaður Barkarson et al. 2022) til at undersøge forskellige teksttyper og få information om brugen af ordene på sociale medier (som består af blogtekster, tekster fra internetfora og tweets fra Twitter),² og websitet Tímarit.is har vi benyttet til at undersøge omtalen i nyhedsmedier og aviser. På denne måde har vi kunnet analysere, hvor tidligt nye termer spredes og etableres, og også om forældede termer

1 På websitet althingi.is (Alþingi) har vi fundet islandske love og andre parlamentariske dokumenter.

2 Risamálheildin indeholder 2,7 milliarder tokens, heraf er subkorpusset, som indeholder sociale medier, omkring 800 millioner tokens.

stadig bliver hyppigt brugt, hvis det er tilfældet. Vi tager også højde for visse faktorer, der kan påvirke integrationen af termerne i sproget.

Alene ordfrekvens giver ikke meget information, men ved at sammenligne frekvensen af to ord får vi flere interessante resultater. Det giver os mulighed for at se, om det nye fagudtryk bliver mere udbredt end det gamle. Vi kan formulere det på den måde, at to ord er i konkurrence. I figur 1 kan man se eksempler på, hvordan vi anvender vores kilder.

Figur 1. Resultater fra avisartikler (til venstre) og sociale medier (til højre).

Eksemplet herover viser ordene *fóstureyðing* og *þungunarrof* ('abort') på islandsk. Der har været debat om dette emne på forskellige områder, både i nyhedsmedierne og på de sociale medier, men ordet *fóstureyðing* ('fosterfordrivelse') blev anset for værdiladet. Med nye love fra 2019 begyndte man at bruge ordet *þungunarrof* ('svangerskabsafbrydelse') i stedet for *fóstureyðing*. Avisartikler er repræsenteret på venstre side af diagrammet, mens resultaterne fra sociale medier er placeret på højre side.

Selvom der er emner fra det 19. og 20. århundrede tilgængelige på Tímarit.is, fokuserer denne artikel på det 21. århundrede i forhold til sammenligningen med sociale medier. Det skal bemærkes, at distributionen af sociale medier, som kan findes i Risamálheildin (Starkaður Barkarson et al. 2022), ikke er ensartet med hensyn til f.eks. år: Blogteksterne og teksterne fra internetfora går tilbage til mindst 2000, mens Twitter-teksterne kun går tilbage til 2007.

2. Nye termer i samfundsdebatten

Termer og begreber i samfundsdebatten kan variere afhængigt af tid, sted og aktuelle begivenheder. Vi fokuserer her på termer inden for to begrebsområder: migration og information. I eksemplet med *fóstureyðing* og *þungunarrof* i figur 1 var sammenligningen meget enkel, men på disse to områder kan sammenligningen være mere kompleks, og fagtermerne kan være flerordsudtryk,

der omfatter ikke blot substantiver og adjektiver, men også f.eks. præpositionsfraser. I dette kapitel undersøges på den ene side termerne *farendur* ('migranter'), *farandfólk* ('migranter'), *vegalaust fólk innan eigin ríkis* ('internt fordrevne personer'), *hælisleitandi* ('asylansøger') og *umsækjandi um alþjóðlega vernd* ('asylansøger'; ordret: 'ansøger om international beskyttelse'), og på den anden side *misupplýsingar* ('misinformation'), *meinuupplýsingar* ('misinformation'), *rangupplýsingar* ('disinformation'), *upplýsingaóreiða* ('informationsforstyrrelse'), *upplýsingamengun* ('informationsforurening') og *falsfréttir* ('fake news'). Der analyseres, hvordan disse termer anvendes i avisartikler og på sociale medier.

2.1 Termer om migrations- og asylopolitik

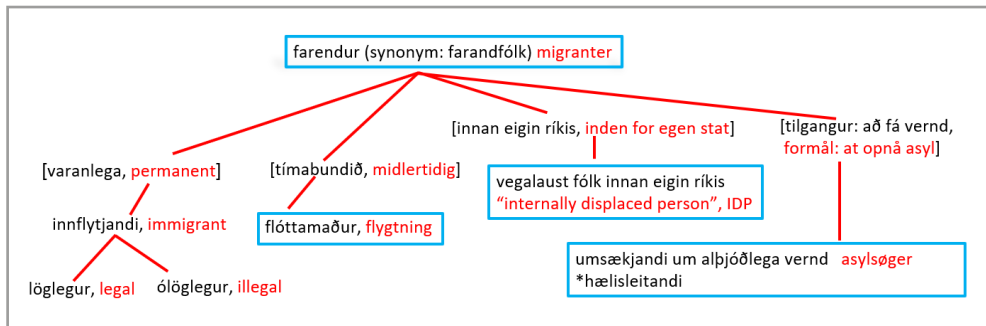
Debat om migrations- og asylopolitik er af flere årsager vokset i løbet af det sidste årti. Der har været store krige og konflikter i forskellige dele af verden, hvilket har tvunget tusinder af mennesker til at flygte og søge ly i andre lande. Begreberne er mange, og det er vigtigt at have klarhed over deres betydning samt forskellene mellem de centrale begreber i debatten. Inden for dette begrebsområde forekommer følgende termer i den tidligere nævnte terminologisamling i international politik og statskundskab:

islandsk	dansk
<i>farendur</i> (synonym: <i>farandfólk</i>)	<i>migranter</i>
<i>flóttamaður</i>	<i>flygtning</i>
<i>umsækjandi um alþjóðlega vernd</i>	<i>asylansøger</i> (<i>ansøger om international beskyttelse</i>)
<i>vegalaust fólk innan eigin ríkis</i>	<i>internally displaced person (IDP)</i>

Tabel 1. Islandske og danske migrationstermer.

Det er klart, at der bliver brugt flere termer i debatten om migrationspolitik som *kvótaflóttamaður* ('kvoteflygtning'), *pólitískur flóttamaður* ('politisk flygtning'), *ólöglegur flóttamaður* ('ulovlig flygtning'), *landflóttamaður* ('landflygtning'), *stríðsflóttamaður* ('krigsflygtning') og *bátaflóttamaður* ('bådflygtning'), men disse termer er hverken defineret i den tidligere nævnte termsamling i statskundskab og politik fra 2021, ej heller i *Íslensk nútímamálsorðabók* eller i *Íslensk orðabók* (2007).

Ved hjælp af et diagram over danske migrationsbegreber i artiklen 'Flygtning eller migrant – vær opmærksom på dit ordvalg' af Sabine Kirchmeier fra 2016 i *Nyt fra Sprognævnet* har vi udarbejdet diagrammet i figur 2 over de islandske begreber.

Figur 2. De markerede migrationstermer omtales i denne artikel.

2.1.1 Farendur og flóttamaður

I terminologisamlingen i international politik og statskundskab er termen *farendur* defineret som ‘fólk sem flyst milli landa eða landsvæða, ýmist varanlega eða tímabundið’ (‘mennesker, der flytter mellem lande eller områder, enten permanent eller midlertidigt’), og der angives synonymet *farandfólk* (Ágústa Þorbergsdóttir et al. 2021, s. 28). Ifølge denne definition er der tale om et overordnet begreb, der dækker over flere underliggende begreber på dette bestemte område. I forklaring til begrebet fremhæves i den førnævnte terminologisamling: ‘Begrebet er ikke klart defineret, hverken i offentlige eller almindelige diskussioner, men det bruges normalt om mennesker, der frivilligt flytter mellem lande, f.eks. i erhvervsmæssig sammenhæng, i modsætning til flygtninge, der forlader deres hjemland i nød’.

Hverken *farendur* eller synonymet *farandfólk* er velkendte i betydningen ‘migranter’ på islandsk. Betegnelsen *farendur* er mere kendt som den sidste del af sammensatte ord, f.eks. *sæfarendur* (dansk: ‘søfarende’) og *vegfarendur* (dansk: ‘vejfarende’), men den anvendes også i betydningen ‘rejsende’, selvom det dog er sjældent. Denne sidstnævnte forklaring på betegnelsen *farendur* er angivet i *Íslensk orðabók* (2007, s. 206), men betegnelsen findes ikke i *Íslensk nútímamálsorðabók*.

Betegnelsen *farendur* bruges mere sjældent end synonymet *farandfólk*. Selvom det sidstnævnte ikke er angivet i hverken *Íslensk orðabók* eller *Íslensk nútímamálsorðabók*, er det alligvel velkendt i betydningen ‘omstrefjende personer’. Her er et eksempel på den ældre betydning af betegnelsen *farandfólk*:

Eftir móðuharðindin kom mikið af *farandfólki* austan úr Skaftafells-sýslum.

(‘Efter den katastrofale periode (i slutningen af 1700-tallet) kom der mange omstrefjende personer øst fra Skaftafellregionen.’)

(*Ritmálssaftn Orðabókar Háskólans*)

Brugen af betegnelsen *farandfólk* steg omkring 2015 i takt med en øget samfundsdebat om migrations- og asylpolitik, men ordet bliver dog relativt sjældent brugt sammenlignet med de andre termer, der omtales her.

Udtrykket *flóttamaður* ('flygtning') er derimod velkendt i islandsk sprog og har en klar betydning som 'maður á flóttu' ('menneske på flugt'). Det er dokumenteret i både *ONP* og *Ritmálssafn Orðabókar Háskólans*. Som et fagudtryk er det naturligvis af nyere dato, og det er anerkendt som sådan i ordbøger, der dækker alment sprog i det seneste århundrede, sådan som det fremgår af den islandske ordbog fra 1963 (*Íslensk orðabók banda skólum og almennungi*, s. 143): 'sá sem hefur flúið föðurland sitt, vegalaus maður' ('en person, der er flygtet fra sit fædreland, en hjemløs person').

Fagudtrykket *flóttamaður* er defineret i den tidligere nævnte termsamling i statskundskab og politik fra 2021 (Ágústa Þorbergsdóttir et al. 2021, s. 39).

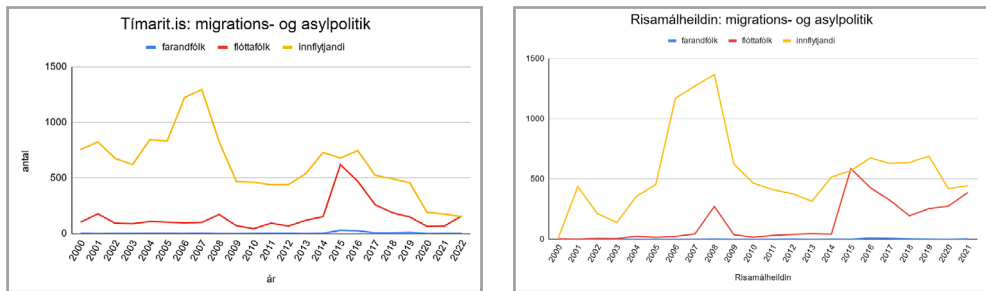
flóttamaður: manneskja sem hefur flúið land sitt til þess að forðast stríð eða aðrar ógnir, t.a.m. pólitískar ofsóknir eða umhverfisvá ('en person, der er flygtet fra sit land for at undgå krig eller andre trusler, herunder politiske forfølgelser eller miljømæssige katastrofer'; engelsk: 'refugee').

Udtrykkene *flóttamaður* ('flygtning') og *flóttafólk* ('flygtning') er hyppigt anvendt i islandske medier og i almensproget, hvor man ud fra definitionen i denne termsamling kunne forvente at finde udtrykket *farendur* eller *farandfólk*.

I figur 3 udføres en sammenligning af ordfrekvenserne for termerne *flóttafólk* og *farandfólk*,³ men også for termen *innflytjandi* ('indvandrer'), som er meget brugt, men ikke findes som en term i terminologisamling i international politik og statskundskab (Ágústa Þorbergsdóttir et al. 2021).⁴ Det er bemærkelsesværdigt, at termen *farandfólk* ('migranter') sjældent anvendes, selvom den burde være den overordnede betegnelse. Derudover er det påfaldende, hvor hyppigt udtrykkene *innflytjandi* ('indvandrer') og *flóttafólk* ('flygtning') benyttes.

3 Her undersøger vi kun *farandfólk* og *flóttafólk*, som begge ender på *-fólk*, men det ville også være interessant at undersøge sammenligningen med *farendur* og *flóttamaður*.

4 Det skal bemærkes at *innflytjandi* kan også have betydningen 'importør', og det påvirker resultaterne i figur 3.

Figur 3. Resultater fra avisartikler (til venstre) og sociale medier (til højre).

2.1.2 Umsækjandi um alþjóðlega vernd og hælisleitandi

Udtrykket *umsækjandi um alþjóðlega vernd* (‘asylansøger’ eller ordret ‘ansøger om international beskyttelse’) er relativt nyt i det islandske sprog og har en alder på omkring 10 år. Blandt de ældste dokumenterede eksempler på dets anvendelse er et lovforslag om udlændinge fra 2013.

Umsækjandi um alþjóðlega vernd: Útlendingur sem sækir um alþjóðlega vernd hér á landi (hælisleitandi) (‘Ansøger om international beskyttelse: En udlænding, som søger om international beskyttelse hertilands (asylansøger)’)

Lovforslaget om udlændinge fra 2013 blev ikke vedtaget, men tre år senere blev der fremlagt et nyt lovforslag om udlændinge, som blev vedtaget som lov nr. 80/2016. Ifølge loven anvendes termen *umsækjandi um alþjóðlega vernd* (‘ansøger om international beskyttelse’). I en forklarende artikel til lovforslaget siges: ‘Det anbefales at anvende dette udtryk, da det anses for at være mere præcist med hensyn til deres retsstilling og er i overensstemmelse med udviklingen inden for begrebsanvendelse på internationalt plan, i EU-lovgivningen og i reglerne i andre nordiske lande.’

Det ældre ord *hælisleitandi* (‘asylansøger’) blev ansat for at have en negativ konnotation. Her er et citat fra en avisartikel fra 2014. Forfatteren af artiklen er en indvandrerpræst, der deltager aktivt i debatten om migrations- og asylopolitik.

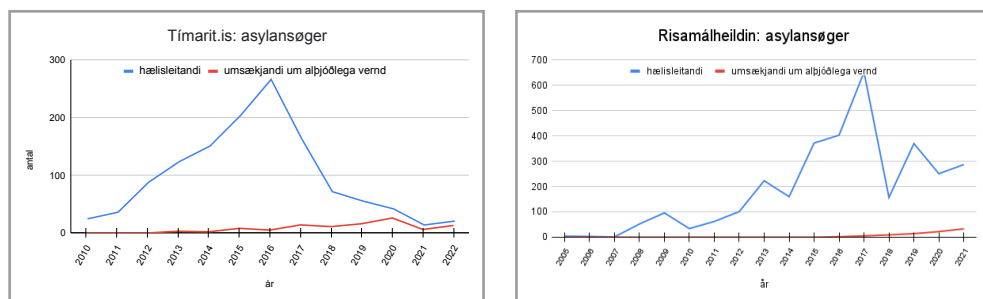
Ég er á þeirri skoðun að við ættum að hætta að nota orðið „hælisleitandi“ og nota orðasamband eins og „umsækjandi um alþjóðlega vernd“ eða „manneskja á flótta“, þar sem það er meira lýsandi auk þess sem hitt orðið hefur fengið á sig neikvæðan blæ. (Jeg mener, at vi bør holde op med at bruge ordet *hælisleitandi* (‘asylansøger’) og i stedet bruge

udtrykket *umsækjandi um alþjóðlega vernd* (‘ansøger om international beskyttelse’) eller *manneskja á flóttu* (‘person på flugt’), da det er mere beskrivende, og det tidligere ord har fået en negativ konnotation.)

(Toshiki Toma, 2014)

Det første led af det ældre udtryk, *hæli*, har to betydninger, ‘asyl eller tilflugtsted’ og ‘sanatorium’, og det er blevet anvendt i sammensatte ord som *geðveikrahæli* (‘psykiatrisk hospital’) og *bressingarhæli* (‘kursted’). Det kan dog bemærkes, at der er ingen kendte undersøgelser, der indikerer at ordet *hælisleitandi* (‘asylansøger’) har en negativ klang på islandsk. Det bemærkes, at det nye udtryk *umsækjandi um alþjóðlega vernd* (‘ansøger om international beskyttelse’) har visse ulemper, såsom vanskeligheder med at danne afledninger og at sammensætte ord med det.

Sammenligningen mellem teksttyperne i figur 4 viser brugen af de to termer, *hælisleitandi* (den gamle term) og *umsækjandi um alþjóðlega vernd* (den nye term). Avisartikler på Tímarit.is og data fra sociale medier i Risamálheild-korpusset (Starkaður Barkarson et al. 2022) viser, at der fortsat er en øget brug af *hælisleitandi* på sociale medier, på trods af at det ikke længere anvendes i lovgivningen, mens *umsækjandi um alþjóðlega vernd* er mere udbredt i nyhedsmedierne.

Figur 4. Resultater fra avisartikler (til venstre) og sociale medier (til højre).

2.1.3 Vegalaust fólk innan eigin ríkis

De sidste migrationsudtryk, der her bliver omtalt er *vegalaust fólk innan eigin ríkis* (‘internt fordrevne personer’). Det refererer til en person, der er blevet tvunget til at flytte til et andet område inden for deres eget land på grund af konflikt, vold, naturkatastrofer eller andre årsager. Der er tale om et komplekst flerordsudtryk, og muligvis bliver det ikke opfattet som et begreb med en præcis betydning.

Disse forskellige oversættelser af ‘internt fordrevne personer’ er autentiske

eksempler fra medierne. Dette kan indikere, at der ikke er en klar bevidsthed om begrebet på Island, og at omtalen af dette område er kompleks og undertiden uklar.

- vegalaust fólk innan eigin ríkis ('hjemløst folk inden for eget rige')
- vegalaust fólk í eigin landi ('hjemløst folk i eget land')
- vegalaust fólk innan eigin lands ('hjemløst folk inden for eget land')
- vegalaust fólk ('hjemløst folk')
- einstaklingar sem eru á flóttu innanlands (IDP) ('individer som er på flugt indenlands')
- fólk sem er á flóttu í heimalandinu (IDP) ('folk som er på flugt i deres hjemland')

2.2 Termer om spredning af information

I vores samfund i dag kan det være svært at have tillid til nyhederne, hvor blandt andet digitaliseringen, internettet og de sociale medier har haft en markant betydning for al informationsspredning. I terminologisamlingen inden for international politik og statskundskab fra 2021 (Ágústa Þorbergsdóttir et al. 2021) findes nogle termer, der vedrører informationsformidling. Termerne *misupplýsingar* ('misinformation'), *meinupplýsingar* ('misinformation', engelsk 'malinformation') og *rangupplýsingar* ('disinformation') var ikke til stede i den ældre publikation fra 2012. Ifølge vores undersøgelse er disse termer næppe blevet brugt i den islandske samfundsdebat, men de anvendes i højere grad i videnskabelige og faglige diskussioner. Modsvarende engelske termer, *misinformation* ('misinformation') og *disinformation* ('disinformation'), har været i brug i flere årtier, mens *malinformation* ('misinformation') er blevet mere udbredt i de senere år, især med den stigende opmærksomhed på spredning af oplysninger på internettet og på sociale medier, der spredes med det formål at skade andre (jf. Verishagen & Zerr 2022, s. 8-12).

islandsk	engelsk	dansk	definition
<i>misupplýsingar</i>	<i>misinformation</i>	<i>misinformation</i>	forkert information, der spredes uden det formål at forårsage skade
<i>meinupplýsingar</i>	<i>malinformation</i>	<i>misinformation</i>	korrekt information, der spredes for at skade andre
<i>rangupplýsingar</i>	<i>disinformation</i>	<i>disinformation</i>	forkert information, der spredes med henblik på at forårsage skade

Table 2. Tre termer om spredning af information.

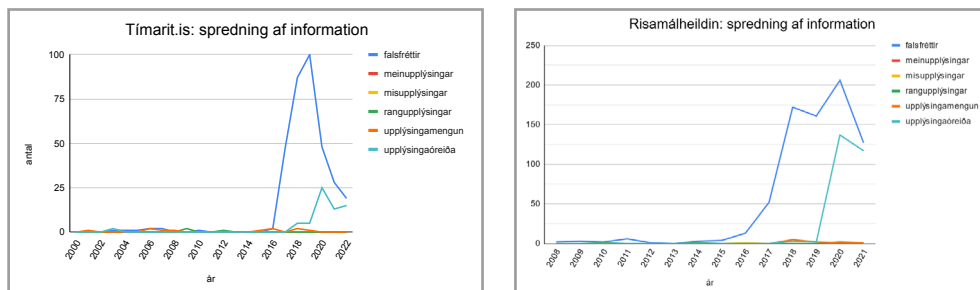
I den tidligere nævnte termsamling fra 2021 findes også tre andre termer, der relaterer sig til spredning af information: *upplýsingaóreiða*, *upplýsingamengun* og *falsfréttir*.

islandsk	engelsk	dansk	definition
<i>upplýsingaóreiða</i>	<i>information disorder</i>	<i>informationsforstyrrelse</i>	det at sprede forkerte eller vildledende oplysninger med eller uden vilje
<i>upplýsingamengun</i>	<i>information pollution</i>	<i>informationsforurening</i>	det at unødvendige, uønskede eller dårlige oplysninger afleder opmærksomheden fra information, der er af reel betydning
<i>falsfréttir</i>	<i>fake news</i>	<i>fake news</i>	forkerte oplysninger, der spredes som nyheder eller korrekte oplysninger

Tabel 3. Termerne *upplýsingaóreiða*, *upplýsingamengun* og *falsfréttir*.

Upplýsingaóreiða ('informationsforstyrrelse') indebærer vildledende eller forvrænget information der kan føre til forvirring og misinformation, ofte på grund af store mængder lavkvalitetsinformation i medierne. *Upplýsingamengun* ('informationsforurening') refererer til overdreven tilstedeværelse af ubrugelig eller vildledende information, hvilket forværrer informationsmiljøet. *Falsfréttir* ('fake news') henviser til bevidst vildledende eller opdigtede nyheder, der kan påvirke folks opfattelse af virkeligheden.

Vi har undersøgt, om disse termer bliver brugt i det islandske samfund. Som det fremgår af figur 5, er udtrykket *falsfréttir* ('fake news') det mest anvendte. Det bruges generelt i mere uformelle sammenhænge og populærkultur, og det anbefales ikke i faglige eller akademiske diskussioner. Udtrykket *upplýsingaóreiða* ('informationsforstyrrelse') er blevet meget brugt i den islandske samfundsdebat i det sidste årti. Kollokationen *villandi upplýsingar* ('vildledende oplysninger') er også almindelig i almensproget, når der tales om forkerte oplysninger, men det er ikke et formelt defineret eller præcist afgrænset begreb.

Figur. 5. Sammenligning af ordfrekvens: falsfréttir, meinuupplýsingar, misupplýsingar, rangupplýsingar, upplýsingamengun og upplýsingaóreiða.⁵

3. Faktorer, der kan påvirke etableringen af termer i sproget

Hvad kendetegner gode termer, og hvorvidt har termer med disse egenskaber en større sandsynlighed for at blive accepteret og brugt i sproget? I ISO-standarden 704:2022 *Terminology work – Principles and methods* beskrives krav til termer, og tilsvarende retningslinjer findes også hos Bodil Nistrup Madsen (1999, s. 110-118) og Anita Nuopponen & Nina Pilke (2010, s. 65-70). Ifølge disse vejledninger karakteriseres en god term ved at være kort, gennemskuelig, adskille sig fra andre termer, passe ind i begrebetssystemet, beskrive begrebet præcist, egne sig til afledninger og sammensætninger og bestå af sprogets egne elementer.

Det er interessant at vurdere de termer, der diskuteres her, i forhold til de tidligere nævnte krav. Termerne *umsækjandi um alþjóðlega vernd* ('ansøger om internal beskyttelse') og *vegalaust fólk innan eigin ríkis* ('internt fordrevne personer') er ganske vist ikke korte, men derimod meget gennemskuelige. Når termer bliver lange eller komplekse, kan det hæmme deres integration i sproget, og som Madsen (1999, s. 113) påpeger, bør man undgå termer, som er så udførlige, at de nærmer sig en definition. De er besværlige på grund af deres længde, og de egner sig ikke til afledninger eller sammensætninger.

Kravene om, at termer ikke må være værdiladede eller have negative konnotationer, bør også overvejes i forbindelse med etableringen af termer. Den ældre term *hælisleitandi* ('asylansøger') fortsætter med at blive hyppigere anvendt, og det er uklart, om denne term faktisk opfattes negativt, da den er så udbredt i almensproget.

Som Madsen (1999, s. 114) fremhæver, anbefales det ikke at introducere

5 Der er ikke indsamlet data for alle de seneste år. Det ser ud til, at antallet af eksempler mindskes, men det behøver ikke nødvendigvis være sandheden.

nye termer, medmindre der er en vægtig grund, da sådanne forsøg kan mislykkes, og det kan være svært at erstatte etablerede termer i sproget, selvom de måske har negative konnotationer. Det er derfor interessant at se på ordet *þungunarrof* ('abort'/'svangerskabsafbrydelse'), som skulle erstatte termen *fóstureyðing* ('fosterfordrivelse'). Hvis en term anvendes i lovtekster, øger det sandsynligheden for, at termen bliver en integreret del af sproget. I begge tilfælde er de nye termer blevet fastlagt i lovgivningen. Termen *fóstureyðing* ('fosterfordrivelse') er næsten forsvundet fra sproget på meget kort tid, mens termen *hælisleitandi* ('asylansøger') som nævnt anvendes hyppigt.

Det er svært at opfylde alle de forskellige krav til gode termer, fordi nogle af dem kan være i konflikt med hinanden.

4. Konklusion

I artiklen har vi præsenteret termer inden for migrations- og asylpolitik samt termer relateret til spredning af information. Som det er almindeligt i sprog, bliver nogle ord fast etablerede, mens andre ikke gør det. Det er tydeligt, at nogle af de diskutererede termer ikke har opnået bred anvendelse i almindelig sprogbrug. Nogle termer bliver hurtigt integreret, som det ses i eksemplet med *þungunarrof* ('abort'/'svangerskabsafbrydelse'), der erstattede *fóstureyðing* ('fosterfordrivelse'), mens det i andre tilfælde ikke er lykkedes lige så godt.

Det er af stor betydning, at de termer, der anvendes i samfundsdebatten, er klart definerede og bruges korrekt og konsistent. Inkonsekvent brug af termer relateret til asyl og migration kan besværliggøre kommunikationen og forståelsen på dette område, og komplekse termer med flere ord kan udgøre en hindring for etablering. Det er ikke kun termdannelsen, og hvor 'gode' termerne er, der har indflydelse på, om de bliver en del af det almindelige sprog. Nogle gange er debatten meget kompleks, og det er svært at forstå begreberne.

Når det kommer til informationsmiljøet, kan nogle af disse termer virke for specialiserede og komplekse til den almindelige samfundsdebat. Både termen *upplýsingaóreiða* ('informationsforstyrrelse') og termen *upplýsingamengun* ('informationsforurening') anvendes i den almene debat. Udtrykket *falsupplýsingar* ('fake news'), der ikke anbefales, bliver alligevel mest brugt. Termerne *meinupplýsingar* ('misinformation'), *misupplýsingar* ('misinformation') og *rangupplýsingar* ('disinformation') anvendes sjældent og antyder, at de kan være for specialiserede og komplekse i den almindelige samfundsdebat.

Det er også relevant at vurdere, hvor succesfuldt det har været at indføre de nye termer i lovgivningen og i offentligt tilgængelige terminologiske samlinger. Formidling af termarbejde er meget vigtigt, fordi det fremmer præcision, klarhed og ensartethed i sprogbrugen inden for specifikke fagområder eller

professionelle samfund. Dette gør det muligt for eksperter inden for disse områder at arbejde mere effektivt sammen og bidrage til videnskabelig udvikling og innovation.

Summary

The article examines the use and establishment of new terms in the context of public discourse in Iceland, focusing on two key areas: migration and information spreading.

The research methodology involves analyzing different text types, including social media data, using the Icelandic Gigaword Corpus (Starkaður Barkarson et al. 2022), and news articles, from the Tímarit.is website, as well as parliamentary documents from Althingi.

Through these methods, it is possible to determine whether and when new terms spread and establish themselves, as well as whether outdated terms are still frequently used, if that is the case. The study suggests that factors such as legislation, level of complexity and the usability of the terms influence how fast they are adopted and whether they are used in general, for example, by the public.

Referencer

Alþingi. Hentet september 2023. <https://www.althingi.is/>

Ágústa Þorbergsdóttir, Kristín Una Friðjónsdóttir & Silja Bára Ómarsdóttir, 2012: *Íðorðasafn í alþjóðastjórnámálum og stjórn málafræði*. (1. udg.). Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

Ágústa Þorbergsdóttir, Salka Guðmundsdóttir & Silja Bára Ómarsdóttir, 2021: *Íðorðasafn í alþjóðastjórnámálum og stjórn málafræði*. (2. udg.). Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

ISO 704:2022 = International Organization for Standardization, 2022: *Terminology work – Principles and methods*.

Íslensk nútímamálsorðabók. Hentet september 2023. <https://islenskordabok.arnastofnun.is/>

Íslensk orðabók, 2007 (4. udg.): Mörrður Árnason (ed.). Reykjavík: Forlagið.

Íslensk orðabók handa skólum og almennungi, 1963: Árni Böðvarsson (ed.). Reykjavík: Menningarsjóður.

- Kirchmeier, Sabine, 2016: Flygtning eller migrant – vær opmærksom på dit ordvalg. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2016/1, s. 4-7.
- Madsen, Bodil Nistrup, 1999: *Terminologi 1. Principper og metoder*. København: Gads Forlag.
- Nuopponen, Anita & Nina Pilke, 2010. *Ordning och reda. Terminologilära i teori och praktik*. Stockholm: Norstedt.
- ONP = *Ordbog over det norrøne prosasprog*. Hentet september 2023. <https://onp.ku.dk>
- Ritmálssafn Orðabókar Háskólans*. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Hentet september 2023. <http://ritmalssafn.arnastofnun.is>
- Starkaður Barkarson, Steinþór Steingrímsson, Þórdís Dröfn Andrésdóttir, Hildur Hafsteinsdóttir, Finnur Ágúst Ingimundarson & Árni Davíð Magnússon, 2022. *Icelandic Gigaword Corpus (IGC-2022) - annotated version, CLARIN-IS*, <http://hdl.handle.net/20.500.12537/254>
- Tímarit.is*. Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn. Hentet maj 2023. <https://timarit.is/>
- Toshiki Toma, 2014: Gleði í heimsóknarþjónustu. I: *Morgunblaðið*, 3. október, s. 24.
- Verishagen, Nina & Diane Zerr, 2022: *Disinformation: Dealing with the Disaster*. Saskatchewan Polytechnic. <https://pressbooks.saskpolytech.ca/disinformation/>

Forfattere

Ágústa Þorbergsdóttir er lingvist hos Árni Magnússon-Instituttet for islandske studier og arbejder med neologismer og terminologi. Hun er redaktør for den islandske termbank *Íðorðabankinn*.

Einar Freyr Sigurðsson er forskningslektor hos Árni Magnússon-instituttet for islandske studier. Han forsker i grammatik og sprogteknologi.

Nøgleord

nye termer, samfundsdebat, almensprog, sprogteknologiske resurser

Bibliografiske oplysninger

Ágústa Þorbergsdóttir & Einar Freyr Sigurðsson, 2024: Nye termer i almensproget. I: Kirsten Lindø Dolberg-Møller (red.): *Sprog i Norden 2024*, s. 40-53.

<https://tidsskrift.dk/sin/issue/archive>

© Forfatterne, Nordterm og Netværket for sprognævnene i Norden
